

11^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑ» (2017)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

Πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης για μονόγλωσσα, δίγλωσσα και πολύγλωσσα ειδικά λεξικογραφικά έργα με ιδιαίτερη αναφορά στη μακροδομή, τη δομή πρόσβασης και τη μικροδομή

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

Θεμελιώδης ειδικός όρος:

- *λεξικογραφικό έργο*

Μεταλεξικογραφικό υπερώνυμο σε σχέση με τους όρους:

- *λεξικό(ν)*
- *εγκυκλοπαιδεία / εγκυκλοπαίδεια*
- *εγκυκλοπαιδικό(ν) λεξικό(ν)*
- *γλωσσάρι(ο)(ν)*
- *λεξιλόγιο(ν)*

P. Swanepoel, «Towards a framework for the description and evaluation of dictionary evaluation criteria», *Lexikos* 18 (2008), 207–231.

Κριτήριο αξιολόγησης

Οποιοδήποτε πρότυπο, προδιαγραφή, θεμελιώδης αρχή, πρακτικός κανόνας, ευρετική ή διεργασία με την οποία αξιολογείται κάποιο σχεδιαστικό χαρακτηριστικό ενός λεξικού (Swanepoel 2008, 229· μτφρ. Γ.Α.)

*Καθολικό πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης
για ειδικά λεξικογραφικά έργα*

Επιμέρους χαρακτηριστικά

- Υλικός φορέας (έντυπα ή ηλεκτρονικά)
- Τύπος (γλωσσικά ή εγκυκλοπαιδικά — με όλες τις πολυποίκιλες ενδιάμεσες διαβαθμίσεις τους)
- Αριθμός περιλαμβανόμενων γλωσσών (μονόγλωσσα, δίγλωσσα ή πολύγλωσσα)

ΥΦΗ ΚΑΙ ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

*Καθολικό πλέγμα κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης
για ειδικά λεξικογραφικά έργα*

Αξιοπρόσεκτα σημεία

- Πληρότητα και επάρκεια
- Τρόπος εφαρμογής κατά περίπτωση

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Πηγές κριτηρίων μεταλεξικογραφικής ανάλυσης

- Γενικές μεταλεξικογραφικές μελέτες
- Ειδικότερες μελέτες εφαρμοσμένης μεταλεξικογραφίας (συγκεκριμένες γλώσσες ή κατηγορίες λεξικογραφικών έργων)

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

S. Nielsen, «Reviewing printed and electronic dictionaries. A theoretical and practical framework» › S. Nielsen · S. Tarp (editors), *Lexicography in the 21st century. In honour of Henning Bergenholtz* (Amsterdam · Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2009), 23–41.

S. Nielsen, «A general framework for reviewing dictionaries» › O. M. Karpova · F. I. Kartashkova (editors), *Multi-disciplinary lexicography. Traditions and challenges of the XXIst century* (Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2013), 145–157.

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

R. J. Steiner, «Guidelines for reviewers of bilingual dictionaries», *Dictionaries. Journal of the Dictionary Society of North America* 6 (1984), 166–181.

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (συντονιστές: Α. Ι. Σακελλαρίου · Στ. Ευσταθιάδης, σύμβουλος: Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη), *Δίγλωσσα λεξικά. Παρουσίαση των κυριότερων δίγλωσσων λεξικών της νέας ελληνικής* › «Εισαγωγικό σημείωμα», ιστοσελίδα <<http://bit.ly/1A8hgnt>>, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ), [14 Δεκεμβρίου 2006] (πρώτη δημοσίευση) · 14 Ιουλίου 2010 (τελευταία αναθεώρηση).

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

H. Bergenholtz · S. Tarp (editors), *Manual of specialised lexicography. The preparation of specialised dictionaries*, with contributions by G. Duvå · A.-L. Laursen · S. Nielsen · O. Norling-Christensen · J. Pedersen (Amsterdam · Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1995), 232–235: «Dictionary criticism».

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

L. Galopin, *Répertoire et analyse des dictionnaires techniques bilingues et multilingues (comprenant le français et le grec moderne)*, thèse de doctorat, Montpellier, Université Paul-Valéry Montpellier 3, 2000.

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

K. Kemmer, *Onlinewörterbücher in der Wörterbuchkritik. Ein Evaluationsraster mit 39 Beurteilungskriterien* (OPAL – Online Publizierte Arbeiten zur Linguistik, 2), αρχείο PDF
〈<http://bit.ly/1mBmrZk>〉, Institut für Deutsche Sprache, 2010.

ΠΗΓΕΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

P. A. Fuertes-Olivera · S. Tarp, *Theory and practice of specialised online dictionaries. Lexicography versus terminography* (Berlin · Boston, De Gruyter, 2014), 130–134:
«A functional framework to dictionary criticism. A list of criteria for reviewing specialised online dictionaries».

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Συνδυασμός από ποικίλες μεταλεξικογραφικές πηγές

- Κριτήρια
- Υποκριτήρια
- Παράμετροι κριτηρίων

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

*Αναγωγή σε μεταλεξικογραφικό αναλυτικό επίπεδο μέσω
ρηξικέλευθων προσεγγίσεων για τη σύνταξη σύγχρονων
μονόγλωσσων, δίγλωσσων και πολύγλωσσων ειδικών λεξικών*

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ
ΑΝΑΛΥΣΗΣ

N. Edo Marzá, *The specialised lexicographical approach. A step further in dictionary-making*, Bern · Berlin · Bruxelles · Frankfurt am Main · New York · Oxford · Wien, Peter Lang, 2009.

G. Löckinger, *Übersetzungsorientierte Fachwörterbücher. Entwicklung und Erprobung eines innovativen Modells*, Berlin, Frank & Timme, 2014.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Μεθοδολογικός στοχασμός έπειτα από συστηματική προεπισκόπηση πρωτογενούς λεξικογραφικού υλικού

Εφαρμογή στην ερευνητική πράξη

Γ. Ανδρουλιδάκης, Η δίγλωσση και πολύγλωσση λεξικογραφία γύρω από το ζεύγος της νέας ελληνικής και της γερμανικής στο πεδίο των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, 1847–2014. Ιστορική και μεταλεξικογραφική επισκόπηση των ελληνογερμανικών και γερμανοελληνικών ειδικών έντυπων λεξικών, γλωσσαρίων και ηλεκτρονικών λεξικογραφικών εφαρμογών, διδακτορική διατριβή, Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2016.

ΜΑΚΡΟΔΟΜΗ, ΔΟΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΔΟΜΗ

Συνολικά 22 κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης

- Μακροδομή (5 κριτήρια)
- Δομή πρόσβασης (2 κριτήρια)
- Μικροδομή (15 κριτήρια)

ΜΑΚΡΟΔΟΜΗ

Μακροδομή

Τρόπος διάταξης των λημμάτων ενός λεξικογραφικού έργου

Για παράδειγμα, στα έντυπα λεξικά:

- Αλφαβητική σειρά
- Θεματική ή συστηματική διάταξη

ΜΑΚΡΟΔΟΜΗ

Κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης (5)

- Έκταση του/των λεμματολογίου/ων
- Επιλογή λεμμάτων
- Ιδιαίτερες κατηγορίες λεμμάτων (π.χ. συμφύματα, αρκτικόλεξα και ακρωνύμια, κύρια ονόματα και επωνυμίες)
- Λεματογράφηση και κατάταξη
- Εμβόλιμες πρόσθετες πληροφορίες

ΔΟΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Δομή πρόσβασης

Διάταξη των στοιχείων μέσω των οποίων οι χρήστες εντοπίζουν τις επιθυμητές πληροφορίες σε ένα λεξικογραφικό έργο

Για παράδειγμα, σε ένα έντυπο μονόγλωσσο γενικό ερμηνευτικό λεξικό, μία και μοναδική δομή πρόσβασης:

- Αλφαβητική

Στα θεματικής διάρθρωσης λεξικά, δύο δομές πρόσβασης:

- Θεματική (κύριο μέρος)
- Αλφαβητική (δευτερεύον λημματολόγιο ή ευρετήριο)

ΔΟΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης (2)

- Πρόσβαση μέσω αλφαβητικής ή/και θεματικής κατάταξης
- Πρόσβαση με φόρμα αναζήτησης ή/και μέσω υπερκειμένου (μόνο για ηλεκτρονικά λεξικά)

ΜΙΚΡΟΔΟΜΗ

Μικροδομή

Παγιωμένη για κάθε λεξικό διάρθρωση των πληροφοριών μέσα στα όρια ενός λεξικογραφικού άρθρου

Αναφορά σε ένα ιδεατό λεξικογραφικό άρθρο με όλες τις πιθανές πληροφορίες όσες θα μπορούσε να συμπεριλάβει σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο υπόδειγμα λεξικογραφικού σχεδιασμού

ΜΙΚΡΟΔΟΜΗ

Κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης (1–5/15)

- Λεξικογραφική μεταγλώσσα
- Φωνολογικές / φωνητικές πληροφορίες
- Ορθογραφικές πληροφορίες
- Γραμματικές (μορφολογικές και συντακτικές) πληροφορίες
- Ετυμολογικές πληροφορίες

ΜΙΚΡΟΔΟΜΗ

Κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης (6–10/15)

- Διάκριση επιμέρους σημασιών
- Γλωσσικές και εγκυκλοπαιδικές επισημάνσεις
- Επεξηγήσεις και σχόλια
- Σημασιολογικές, εννοιολογικές και εγκυκλοπαιδικές πληροφορίες (ερμηνεύματα ή ορισμοί)
- Μεταφραστικά ισοδύναμα και περιφραστικά υποκατάστατα

ΜΙΚΡΟΔΟΜΗ

Κριτήρια μεταλεξικογραφικής ανάλυσης (11–15/15)

- Προσδιορισμός του κύριου λεξιλογικών / ορολογικών μονάδων
- Παγιωμένα φραστικά σχήματα, παραδείγματα ή/και παραθέματα
- Συνώνυμα και αντώνυμα
- Υπερώνυμα και υπώνυμα, ολώνυμα και μερώνυμα
- Παράγωγα και σύνθετα

11^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑ» (2017)

Ευχαριστώ θερμά!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Γλωσσολόγος · (Μετα)Λεξικογράφος · Επιμελητής Εκδόσεων · Μεταφραστής